Onderwijs verrijken met Leskwaliteit

e-book

leskwaliteit

Inleiding

Hoe zorg je ervoor dat de druk die op het onderwijs is komen te staan, niet doorsijpelt in de klas? Hoe voorkom je dat leerkrachten en leerlingen gebukt gaan onder prestatiedruk?

Hoe behoud je werkplezier en leerplezier op school?

Wij geloven dat naar school gaan voor zowel leerlingen als leerkrachten en docenten een plezierige ervaring moet zijn.

Het onderwijs is een omgeving waar ruimte is om jezelf te leren kennen, voor nieuwsgierigheid, creativiteit en persoonlijke ontwikkeling. Hiervoor is vertrouwen en verbinding nodig.

De inhoud en de kwaliteit van lessen is dan ook van leerkracht (docent) én leerling samen. Geen methodes of lesstof ‘erdoorheen jagen‘ maar ruimte en lucht hebben om dagelijks, met elkaar te leren en te leven.

Samenwerken vanuit verbinding is volgens ons de sleutel tot een succesvolle les. Een leuke les die verbindt, waar van hart tot hart relaties worden aangegaan en met plezier en in vertrouwen worden geleerd. Dat is toch uiteindelijk wat we allemaal willen? En de resultaten? Die volgen dan vanzelf.

Het is tijd dat leerlingen aan zet zijn als het gaat om hun onderwijs. Tijd ook dat zij meedenken over de les, over lesdoelen en dat zij participeren in hoe ze willen leren omdat ze weten wie ze zijn.

In dit E-BOOK krijg je een mooie inkijk in hoe Leskwaliteit door de mogelijkheden van feedback een positief wordt versterkt en de potentie van leerlingen volledig te benut in jouw onderwijs.

Heel veel succes en plezier met het ontdekken van dit e-book Leskwaliteit.

Suzette Waltmans

CEO & Founder SmartSchools

Ontstaan van dit E-Book

“Ik heb zelf jaren voor de klas gestaan en kan je gerust zeggen, niet alle lessen gingen zoals ik had gewild. Veel lessen gingen goed, althans, dat dacht ik te weten. En er waren lessen die ik zelfs niet leuk had gevonden (en door mij gegeven werden).

De eerste keer dat ik in aanraking kwam met leerlingen bevragen over hoe het voor hén was in mijn lessen, was voor mij echt een eye-opener. Nu, jaren later en veel kwaliteitstrajecten verder, stelde Suzette mij op een dag de vraag die mijn perspectief op kwaliteitszorg meteen veranderde:

“Hoe vaak wordt er aan om feedback kinderen gevraagd?”

Ik voelde meteen dat er een andere weg moest zijn om leerkrachten en docenten te ondersteunen bij hun dagelijkse werk en tegelijkertijd integraal te werken aan kwaliteitszorg. De **LesSpiegel** was geboren.”

Marco Sombroek

Onderwijsconsultant Roerconsult

Inspectie van het Onderwijs

De Inspectie van het Onderwijs gaat na in hoeverre kenmerken van effectieve lessen terugkomen in het onderwijs. Ze onderscheidt hiertoe kenmerken waarvan bewezen is dat deze hier aan bijdragen. De informatie in dit e-book is dan ook gebaseerd op deze kenmerken en op de onderzoeken van de Inspectie.

Leskwaliteit vanuit de ogen van de Inspectie is dus niet nieuw, maar de manier waarop wij hebben besloten het in te zetten, is wel nieuw. Het gebruik van iets nieuws kan uitdagend zijn, maar gelukkig is het super eenvoudig. Je zult zelfs merken dat het je tijd gaat schelen, je je zekerder gaat voelen bij het nemen van beslissingen en dat je je gaat afvragen waarom je dit niet eerder hebt gedaan.

Fun fact

Wist je dat de Inspectie van het Onderwijs een heel oud instituut is? De eerste Staat van het Onderwijs verscheen in 1817. De Inspectie is een paar jaar ouder.

De Kenmerken

Dit zijn de kenmerken die worden onderscheiden bij het onderzoeken van een effectieve les die bijdraagt aan kwalitatief goed onderwijs.

Lesklimaat: het klimaat waarin de les zich afspeelt; dit bepaalt in welke mate leerlingen zich veilig voelen en gestimuleerd worden om te leren.

Klassenmanagement: de organisatie van de les die bepaalt of de lestijd efficiënt wordt benut, of regels en procedures duidelijk zijn en of deze bijdragen aan de actieve betrokkenheid van leerlingen.

Instructie: de aansturing van het leerproces van leerlingen door de leraar aan de hand van een introductie, uitleg, begeleiding, oefeningen en feedback.

Afstemming: de wijze waarop de les ertoe bijdraagt dat alle leerlingen, ondanks hun verschillen, profiteren van de les. De afstemming is beter als de leraar de verschillen kent en hier rekening mee houdt, dan wel zich erbij aansluit.

Zelfregulerend leren: het tijdens de les aanleren van algemene leer- en studievaardigheden waarmee leerlingen zelf kunnen inschatten waar ze goed in zijn en waar ze in kunnen verbeteren.

De relatie met het Onderzoekskader van de Inspectie

De Inspectie onderzoekt de kwaliteit van instellingen middels een onderzoekskader. In het onderzoekskader staat een waarderingskader met 4 kwaliteitsgebieden. Het eerste kwaliteitsgebied is Onderwijsproces. Daar vind je in de standaard OP3 (Pedagogisch-Didactisch handelen) veel informatie over. Er is ook een zelftest over deze standaard. Die vind je hier.

Lesklimaat

In een fijne les komen twee cruciale elementen samen: Leerlingen stappen de klas binnen en voelen zich meteen thuis, omarmd door een sfeer van veiligheid en vertrouwen. Het is een plek waar ze zich vrij voelen om zichzelf te zijn, om fouten te maken en daarvan te leren.

voorbeeld

Kun je het volgende waarnemen in jouw les?

De juf/meester/docent bepaalde wat er gebeurde tijdens de les

De juf/meester/docent zorgde ervoor dat ik me veilig voelde tijdens de les

Leerlingen worden daarnaast aangemoedigd en geprikkeld om te leren. Elk moment in de les is een kans om te ontdekken, te groeien en te stralen. Het is een omgeving waar nieuwsgierigheid wordt aangewakkerd en waar leren een opwindend avontuur is.

Samengevoegd vormen deze twee elementen de perfecte voedingsbodem voor een klas waarin leerlingen niet alleen fijn leren maar ook echt kunnen opbloeien.

Kun je het volgende waarnemen tijdens jouw les?

De juf/meester/docent liet tijdens de les merken dat ik goed kan zijn in dit vak

Klassenmanagement

Klassenmanagement is de spil van een geslaagde les. Het is net de choreografie van een goed uitgevoerde dans, waarbij elke beweging telt.

Het gaat erom de tijd effectief te benutten, de regels en procedures helder te communiceren en ervoor te zorgen dat leerlingen actief betrokken zijn.

De leraar fungeert als de regisseur van het klasgebeuren, met duidelijke communicatie, passende consequenties en een gestructureerde aanpak.

Dit vormt de solide basis voor een vlotte voortgang van het leerproces, waarin elke leerling de kans krijgt om te leren, te groeien en te bloeien.

Wat zou je leerlingen kunnen vragen aan het einde van jouw les?

Instructie

Een belangrijke kracht achter leren is instructie. Als leerlingen goed geleid worden met een mix van introducties, uitleg, begeleiding, oefeningen en waardevolle feedback, gaan hun welbevinden en prestaties er meteen op vooruit.

Het begint met een boeiende aftrap waar de docent/leerkracht enthousiast de bestemming van het leerpad onthult en waarom het zo belangrijk is, om aan het einde van de rit terug te keren om te zien hoe ver we zijn gekomen.

De nieuwsgierigheid wordt geprikkeld met vragen die uitdagen en creativiteit aanwakkeren. Het draait dan om interactie, betrokkenheid en diepgaand begrip. Als instructie effectief is, leren leerlingen niet alleen maar genieten ze ook van het proces.

Is deze stelling van toepassing op jouw lessen?

De juf/meester/docent vertelde aan het begin wat ik tijdens de les ging leren

Afstemming

Afstemming is de kunst van het lesgeven waarbij elke leerling, ongeacht achtergrond of niveau, optimaal kan profiteren.

Het draait dan om maatwerk, waarbij de leerkracht/docent de verschillen tussen leerlingen begrijpt en hier slim op inspeelt.

Een geweldige afstemming betekent dat de leraar voortdurend peilt of alle leerlingen aan boord zijn en zo nodig de koers bijstelt.

Met afstemming wordt elke les een leermoment op maat, waarin elke leerling wordt uitgedaagd en ondersteund op hun eigen pad naar succes.

Check eens bij je leerlingen:

De juf/meester/docent controleerde of ik het wel of niet snapte tijdens de les

Zelfregulerend leren

Het is als het geven van een gereedschapskist vol met waardevolle vaardigheden waarmee leerlingen zelf de touwtjes in handen kunnen nemen.

Hier gaat het niet alleen om het leren van feiten, maar om het ontwikkelen van een diepgaand begrip van hoe je leert. Het draait om zelfkennis, de kracht om je sterke punten te herkennen en te weten waar je nog kunt groeien. Ontdekken van strategieën om elk obstakel te overwinnen is de sleutel tot het ontsluiten van het volledige potentieel van elke leerling.

Zelfregulatie is ook wel herkenbaar in de les als zichtbaar lerende leerlingen

Pedagogisch - Didactisch handelen

Het integreren van de kenmerken bij je dagelijkse didactische keuzes vereist een holistische benadering van lesgeven. Hieronder staan een paar voorbeelden per kenmerk.

Instructie:

- Geef instructies die zelfregulerend leren bevorderen door leerlingen bewust te maken van de leerdoelen, hen te helpen bij het identificeren van hun sterke punten en gebieden voor verbetering, en door diverse strategieën aan te reiken om taken aan te pakken.

Afstemming:

- Differentieer instructie om tegemoet te komen aan de verschillende leerbehoeften van de leerlingen. Door af te stemmen op individuele verschillen kunnen alle leerlingen profiteren van de les. Dit kan bijvoorbeeld worden bereikt door te differentiëren in opdrachten, instructietijd en ondersteuning.

- **Zelfregulerend leren**:
  - Implementeer actieve leerstrategieën die zelfregulerend leren aanmoedigen, zoals metacognitieve reflecties, peer-feedback en zelfevaluatie. Moedig leerlingen aan om bewust te worden van hun denkprocessen, hun sterke punten en zwaktes te identificeren, en effectieve strategieën toe te passen om hun leren te optimaliseren.

- **Klassenmanagement**:
  - Creëer een positieve en veilige leeromgeving waarin leerlingen zich vrij voelen om te experimenteren, fouten te maken en van elkaar te leren. Gebruik effectieve klassenmanagementstrategieën om de betrokkenheid van leerlingen te vergroten en ervoor te zorgen dat de les soepel verloopt, zodat er voldoende tijd is voor instructie, interactie en zelfstandig werken.

- **Lesklimaat**:
    - Cultiveer een inclusief lesklimaat waarin respect, samenwerking en ondersteuning worden aangemoedigd. Moedig een cultuur van openheid en nieuwsgierigheid aan waarin leerlingen zich veilig voelen om vragen te stellen, hun gedachten te delen en van elkaar te leren. Dit bevordert een positieve sociale dynamiek en stimuleert een groei-mindset bij leerlingen.

Pedagogisch-Didactisch handelen is een standaard in het Waarderingskader (OP3) van de Inspectie. In deze standaard komen hoge verwachtingen en de didactische keuzes aan bod

Feedback

We weten allemaal hoe belangrijk directe feedback is op het leerproces van leerlingen. Tegelijkertijd is directe feedback van leerlingen aan de leerkracht/docent ook belangrijk. Feedback over de les die van leerlingen komt, is een sleutelrol bij het bevorderen van de kwaliteit van je lessen.

Het kan helpen bij het identificeren van je sterke en zwakke punten, bij het monitoren van je voortgang en bij het aanpassen van jouw onderwijsstrategieën ten behoeve van je leerlingen. Iedereen zou om reflectie moeten vragen.

Feedback kan ook een positieve leeromgeving bevorderen, waarin leerlingen zich betrokken, gerespecteerd en gemotiveerd voelen om deel te nemen. Bovendien kan feedback bewijs leveren van de effectiviteit van het onderwijs, wat nuttig kan zijn voor professionele ontwikkeling, erkenning en een andere manier van volgen van leerlingen betekent (OP2 Waarderingskader).

We zagen een krachtig verband tussen de Leskwaliteit kenmerken en onze ervaringen met kwaliteitszorg en onderzoeken zoals onze vragenlijsten onderwijskwaliteit die we hebben ontwikkeld voor leerlingen, ouders en medewerkers.

Zouden de kenmerken zich goed lenen voor feedback? Na wat onderzoek kwamen we er al achter dat de combinatie van directe feedback en de kenmerken van een effectieve les een missing-link is van de transfer kwaliteitszorg - lespraktijk.

Feedback is alleen niet altijd betrouwbaar of representatief voor de werkelijke kwaliteit van je onderwijs. Feedback kan worden beïnvloed door verschillende factoren, zoals leerlingkenmerken, het curriculum dat je aanbiedt en externe omstandigheden. Daarnaast kan feedback bevooroordeeld, subjectief, of inconsistent zijn, afhankelijk van hoe leerlingen enquêtevragen waarnemen en erop reageren.

Met de LesSpiegel als ondersteuning voor scholen werken wij met de uitgangspunten: ***Versterken & Verbinden, Ontwikkelen*** en ***Tonen***

Feedback & Leskwaliteit

Naast de bekende vragenlijsten van Vensters en een paar andere aanbieders, konden we maar weinig echte feedback vragen over lesbeleving vinden die kunnen bijdragen aan zicht op de onderwijskwaliteit. En onze eigen vragenlijsten Onderwijskwaliteit zijn te lang om regelmatig in te zetten.

Hoe kunnen leerlingen snel, korte feedback geven over de les? was onze gedachte. Kun je vragen welke instructiemethoden het meest effectief zijn voor hen en kun je met hun antwoorden makkelijker aansluiten op leerstijlen? In onze zoektocht kwamen we genoeg voorbeelden tegen.

Door bijvoorbeeld feedback te vragen aan leerlingen over begrip van de lesstof, kunnen leraren/docenten snel achterhalen welke leerlingen extra ondersteuning nodig hebben en welke leerlingen al klaar zijn voor verdieping of uitdaging.

Feedback op de instructie stelt leraren/docenten in staat om en vervolglessen nóg succesvoller te maken omdat ze de instructie meteen kunnen afstemmen op individuele behoeften van leerlingen.

Nadenken over het ontwerpen van feedback

Nu moesten we nadenken over het ontwerpen van feedback waarmee we een spiegel konden maken voor leerkrachten/docenten. Hieronder hebben we een aantal belangrijke overwegingen op een rij gezet die wij meenemen bij de Lesspiegel:

- Feedback moet duidelijk, beknopt, en relevant zijn
- Ze moet zowel kwantitatieve als kwalitatieve vragen bevatten, die verschillende kenmerken van de les behandelen
- Ze moet leerlingen de mogelijkheid bieden om hun meningen, suggesties, en zorgen te uiten evenals hun tevredenheid en leerwinsten
- Feedback moet in lijn zijn met het schoolbeleid en de normen vertrouwelijkheid, anonimiteit, en toestemming volgen

- Feedback moet op geschikte tijdstippen en intervallen worden afgenomen, afhankelijk van de duur, structuur en doelen van de het onderwijs, de sector en jullie leerlingpopulatie.

- Feedback kan aan het begin, in het midden of aan het einde van een les of lessenserie worden uitgevoerd, of op meerdere momenten, om de veranderingen en trends in de percepties en ervaringen van leerlingen vast te leggen.

- Feedback kan online of offline worden afgenomen, met behulp van verschillende tools en platforms, zoals e-mail, web, of mobiele applicaties en Check-Out Cards.

- Feedback moet worden gepromoot en uitgelegd aan leerlingen, waarbij de doelstellingen, het belang en de impact ervan worden toegelicht.

Resumerend

Leerlingen kunnen dus feedback geven over welke strategieën hen het beste hielpen bij het begrijpen van de lesstof en het aanpakken van opdrachten. Ze kunnen feedback geven over hoe goed de klasregels volgens hun worden nageleefd, hoe veilig ze zich voelen in de klas en hoe goed de lesactiviteiten zijn georganiseerd. Ook het lesklimaat verbetert omdat er inzicht ontstaat in de sociale dynamiek van de klas. Leerlingen kunnen bijvoorbeeld feedback geven over de mate van respect en samenwerking in de klas, evenals suggesties doen voor het creëren van een meer inclusieve en ondersteunende omgeving (burgerschap!).

Maak je gebruik van Exit-tickets?

Exit-tickets zijn als kleine magische briefjes die leerlingen de kans geven om hun stem te laten horen en directe feedback te geven. Kijk voor een voorbeeld van een Exit-ticket op *https://www.leskwaliteit.nl/exitticket/*

Een responsieve leeromgeving

Door met de LesSpiegel actief feedback te vragen aan leerlingen en deze feedback te gebruiken om hun didactische keuzes te informeren, kunnen leraren en docenten een responsieve en effectieve leeromgeving creëren die tegemoetkomt aan de behoeften en leerstijlen van alle leerlingen.

Dit bevordert niet alleen het leerproces, maar versterkt ook de betrokkenheid, welbevinden en het eigenaarschap van de leerlingen over hun leren.

Daarom zijn wij gestart met de LesSpiegel.”

Een leuke variant op Exit-tickets zijn de Check-Out Cards. Voorbeelden kun je vinden op *https://www.leskwaliteit.nl/check-out-cards/*

Kwaliteitszorg

“Kwaliteitszorg is een belangrijk aspect van onderwijs dat niet alleen in de klas, maar ook op andere gebieden plaatsvindt. Steeds vaker wordt het belang van kwaliteitszorg binnen de klasomgeving benadrukt door de Inspectie van het Onderwijs en dat merken wij bij onze kwaliteitstrajecten.

De kwaliteit van het onderwijs in de klas heeft een directe invloed op de leerresultaten en het welzijn van de leerlingen. Daarom is het goed om binnen de klasomgeving aandacht te besteden aan het verbeteren van de kwaliteit. Klassen zijn immers diverse omgevingen met leerlingen met weer verschillende leerstijlen, behoeften en achtergronden. Door kwaliteitszorg te combineren met de LesSpiegel, kunnen leraren hun lesmethoden aanpassen om beter aan te sluiten bij de individuele behoeften van de leerlingen en werken zij aan integrale kwaliteitszorg.

De LesSpiegel biedt daarbij prettige ondersteuning voor professionele ontwikkeling van leraren. Door feedback te ontvangen en hun eigen praktijken te evalueren, kunnen leraren hun vaardigheden verbeteren en hun effectiviteit vergroten.”

Leskwaliteit & Feedback

Het is nu meer dan ooit van belang dat autonomie en vertrouwen weer terugkeren naar leerkrachten en docenten. Alleen dan durven zij beslissingen te nemen voor betere lessen, hoge verwachtingen te tonen en kunnen zij in verbinding voor de klas staan.

In dit e-book heb je een unieke inkijk gekregen in kenmerken van Leskwaliteit en de potentie van feedback om je leskwaliteit te versterken. De teams die we tot nu toe hebben begeleid, merkten relatief snel een enorm verschil in lesklimaat.

Wil je met plezier het maximale halen uit je werk en ontdekken hoe wij feedback in combinatie met Leskwaliteit succesvol gingen gebruiken om onze klanten te ondersteunen? Kijk dan gerust op de website van Leskwaliteit.nl.

We hebben ook speciale trainingen gemaakt met meer uitleg over Leskwaliteit waarin we laten zien hoe we dit toepassen. Dit kan perfect een onderdeel zijn voor bijvoorbeeld een studiedag!

Vervolgens heb je de keuze om feedback met de Lesspiegel zelf in te zetten of je kunt ervoor kiezen om dit samen met ons te doen.

Dank je wel!

Met vriendelijke groet,

Suzette Waltmans
Marco Sombroek

Doe de videotraining Leskwaliteit

Meld je gratis aan op ons platform

Meld je aan voor de gratis Zelfevaluatie OP3

Voor leerkrachten en docenten die het beste uit zichzelf willen halen, hebben we een zelfevaluatie OP3 klaarstaan.

Eerste hulp bij Leskwaliteit

Heb je een vraag? Wil je meer weten over de ondersteuningsmogelijkheden voor jouw team?

Bronnen

Inspectie van het Onderwijs
https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen
Onderzoekskaders PO en VO

H. Bijlsma & R. Bouttaouane
Hoge en positieve verwachtingen (deel 1 & 2)

Wolfram Rollett, Hannah Bijlsma, Sebastian Röhl
Student Feedback on Teaching in Schools:Using Student Perceptions for the Development of Teaching and Teachers

Julie Cohen, Vivian C. Wong, Anandita Krishnamachari, Steffen Erikson
Experimental Evidence on the Robustness of Coaching Supports in Teacher Education
https://journals.sagepub.com/doi/10.3102/0013189X231198827

NPO Onderwijs
Leergebied overstijgende vaardigheden
https://www.nponderwijs.nl/basisvaardigheden#anker-7-leergebiedoverstijgend

Contact

Mocht je vragen hebben of ergens niet uitkomen? Laat het gerust weten via onze kanalen:

www.leskwaliteit.nl
0475 57 57 93
info@leskwaliteit.nl

leskwaliteit